

ՄՇԽԿ

Տարեկան գինը 10 բուրլ, կես տարվանը 6 բուրլ:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:
Թիֆլիսում գրվում են միմյանի խմբագրատան մէջ:
(Օտարազգայացիք գիմում են ուղղակի
Тифлиско-Редакція «Мшак»)

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):
Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամէն լիզուով:
Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԿԱՎՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Նուխուց:
Նամակ խմբագրին: Նամակ խմբագրին: Ներքին
լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: «Daily News»
լրագիր և Տաճկա-Հայաստանի խնդիր: Արտաքին
լուրեր:—ԽԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ:—ՀՆՈՒԱԳԻՒՆԵՐ:—ՅԱՅ-
ՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ: Տանու-
ակը Մրօն:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՆՈՒԹՈՅ

Հոկտեմբերի 8-ին

Անձնական գործով զանգվածով Նուխի քաղաքում,
սեպտեմբերի վերջերին, մի օր երկու ընկերներին
հետ փայտահանով գնացինք Նուխի առաքելոց անուան-
ված վանքը տեսնելու և նկարելու, որ դանդաղ-
ված էր քաղաքից 4 վերստաչափ հեռու դէպի արևելք
100 անոց բաղկացած թորաքանակ Գլխ կամ ըստ
տեղացւոց, փշ շնունով գիւղին կից՝ ծառերի մէջ:
Հանապարհը քաղաքից սկսած մինչև վանքը կէս
վերստաչափ լայնութիւն ունեցող չոր զետառակով
քարերի և աւազների միջով շատ դժուարութիւնով
է գնում, չը նայելով որ ամեն կողմերն էլ բաւա-
կանին բարձրութիւն ունեցող լեռներ և բլուրներ
են, ծածկված կանաչ թփերով և խոտով, միայն
վանքից բաւականին հեռու դէպի արևելք կացած
է չոր և ծայրուտ բարձր լեռը, կրելով զազաթի
վրա տեղ տեղ ձիւնի կոյտեր: Այս լեռան միւս
կողմն Գաղտասանի սահմաններն են:

Վանքը շինված է Նուխի առաքելոց և մա-
սամբ նորոգված Ս. Մարտիկոս ասում են, որ նորա-
նից յետոյ էլ նորոգված է: Այստեղ է եղել եր-
բեմն Աղտանից կաթնաղբիտարանը (տես Հանա-
պարհութիւնը Զարկանցի, մասն Բ. երես 369):
Այժմ էլ այնպէս ամուր է, որ անսնդունը կար-
ծում են թէ մի քանի հարիւր տարեկան շինութիւն
լինի: Ներսի կողմը բոլորովին սպիտակացրած է
և մի քանի պատկերներով ու խաչկալով դարձա-
րած. պատերի և կաթնաղբիտարանի վրա մի քանի նույն
և երկայն լուսամտներ ունի, նորերումս ապա-

կիններ ձգած: Թէ դրսի և թէ ներսի պատերի վրա
և ոչ մի արձանագործութիւն չը կայ:

Վանքի չորս կողմը պարսպով պատած է, պարս-
պի մէջ հիւսիսային կողմում շինված են մի քանի
խցեր և սենեակներ միաբանների և ուխտաւորնե-
րի համար: Վանքի չորս կողմը կանգնած են մեծ
թիթնիկը, որոնց միջից հեռուից հարկաւ նշմարե-
լի է վրում միայն բարձր գմբէթի ծայրը:
Վանահայրն է ալեգարը Օհան վարդապետ Գաս-
պարեանց, ուղիղ 100 տարեկան (որի լուսանկար
պատկերը իբրև հուշիւն սորա հետ ուղարկում
եմ ձեզ տեսնելու), ըստ երևոյթի մի քանի աստղչի,
միայն լսելիքը փոքր ինչ ծանրացած: Հէնց որ
պարսպից ներս մտանք, տեսանք որ խցի առաջ,
թիթնու ծառի տակ, նստած նարեկ էր կարգում,
մեր հարցին պատասխանեց թէ մինչև այսօր ակ-
նոց չէ դրած դրել և այժմ էլ կարգում է և ժամ
ասում առանց նրան: Նրա ասելով, Նուխու գա-
ւառի Գեօղ-բուլաղ գիւղից է, ամուսնացած աչ-
խարհական մարդ էր, մասնաւոր ուսում ստացած.
Երբ կիրն վախճանվել է, ինքը գնալով ձալէթու
վանքը, որ Նուխից դէպի արևելք 40 վերստա-
չափ հեռուարութիւն ունի, այնտեղ մնացել է եր-
կու տարի և վերջը 46 տարեկան միջոցին, 1829 թ.
Շամախու վիճակի վանքաչէն գիւղի Ս. Օհանէս
եկեղեցու մէջ ձեռնադրվել է վարդապետ Շամա-
խու վիճակաւոր առաջնորդ Մինաս եպիսկոպոսից
և նայն ձալէթու վանքում մնալով 34 տարի,
փոխվում է այս վանքը, ուր անա 20 տարի է որ
սպորում է:

Միաբանութիւնը բաղկացած է յիշակ վարդա-
պետից և նորա օգնական մուղղուտոց:
Վարդապետը իր կեանքում էջմիածին դու չէ
եղել, և ոչ մի կաթնաղբիտարան չէ տեսել, միայն
պատմում է Գաւթի և Գանիէ կաթնաղբիտարանից,
և տեսել է կարեցի Բովհանէս կաթնաղբիտարանի
կապիկոպուսութեան ժամանակ, որ էջմիածնից
նուրբակ էր եկել այս կողմեր և Գեօղ-բուլաղ
գիւղում մի քանի օր մնացել էր:
Մի իրողութիւն, որ սխուր տպաւորութիւն գոր-
ծեց, հետևեալն էր: Խեղճ ծերունի վարդապետը
համարեն աչքերը արտասուքով լցված պատմում
էր իր չքաւոր դրութեան մասին, ասելով որ վան-
քը ունի մի երկու կտոր վարելահող, որը տալով
վերջ յիշած գիւղի տաճիկներին վարելու, տարե-

կան 10—15 պուղ ցորեն են ստանում: Նոյնպէս
ունի մի պարտեզ լի թիթնի ծառերով: Այս ծա-
ռերը տարեկան արդիւնք կը բերեն ոչ աւելի քան
20 մանէթ. դանձանակազրամ ուխտաւորներից կը
դոյնապ տարեկան 20—25 մ., մոմ ծախելուց 50
մանէթի չափ: Ահա այս է վանքի բոլոր եկամուտը,
որ հաշուելով տարին կանն 90 կամ 100 մանէթ:
Նուխի քաղաքի ծխական դպրոցի հոգաբարձու-
թիւնը ստանում է այս ամենը (բացի ցորենը) և
տանում ուսումնարանի համար: Իսկ իր, վանա-
հօր, ինչպէս ասում է, բոլոր արդիւնքը՝ եթէ օտա-
րակիւններ երբեմն գալիս են և շատ ու քիչ աշա-
համարը են տալիս, վրում է տարին 10—15 մա-
նէթ, և ոչ երբէք աւելի: Եւ եթէ կիրակի օրեր
ուխտաւորների գան և բերեն մատուղի համար գառ
կամ հաւ, այն ժամանակ միայն մեր կամ տաք
կերակրի համ կը տեսնեն, իսկ մնացած ժամա-
նակները չոր և ցամաք կը մնան: Պատահում է
նաև որ երբեմն 2—3 օրով ցամաք հաց էլ չեն
ունենում ուսուցիչ:

Անասնոցն չունեն և ոչ մի հատ:
Չօգտարձութիւնը իր տարած արդիւնքի փո-
խարէն վարդապետին ուղարկում է հաց, երբ որ
աստուղի ձիւն է վրում և ուխտաւորներ այլ ևս
չեն գնում վանքը:

Զարմանալի չէ արդեօք այսպիսի վանքից, որ
ունի վանահայր և սպասաւոր, և տարեկան ստա-
նում է ընդամենը 100 մանէթի չափ արդիւնք,
աւանդով, եթէ չասեմ խելով, սալ մի ծխական
ուսումնարանի, որին 5—6 հարիւր տուն ժողո-
ւորը կրպէկներով միայն կարող են կառավարել
և ապահովել:

Լաւ բան է ուսումնարանի համար սղբիւրներ
ունենալ, բայց և ոչ այնքան համը հանել, որ մին-
չև անգամ տիրանալ այդպիսի աղբիւրներին, որոնք
այնքան բարակ են բոլորում, որ հազիւ կարողա-
նում են ջրել—կառավարել իրանց մօտի եղած
կարօտ փոքր պարտեզներին—իրանց նայող պա-
հապաններին:

Այս գործութիւնը ուրիշ բան չենք կարող ա-
նուանել, եթէ ոչ անարարութիւն:

Միջայլ Սմբատանց

Կ. Կամարական

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

Տ Ա Ն Ո Ւ Տ Է Ր Մ Ր Օ Ն

(Նուէր Բաֆֆիին)

Մ. գիւղը գտնվում է Ա. քաղաքի հարաւ-արեւ-
մտեան կողմը: Գիւղի արտաքին տեսքը զանազա-
նութիւն չունի առհասարակ Ա. գաւառի միւս գիւ-
ղերից.—Իւրաքանչիւր տան մօտ արձարի անազնի
կոտեր, խոտի դէղեր և այլն. գիւղից բնի հեռու
արագիւլի բոլոր կրկար փայտի վրա շինած: Գիւ-
ղի մէջտեղից հոտում է փոքրիկ սուռակի, իսկ
չորսը մի քանի քաղցրահամ աղբիւրներ: Զրի ա-
ռատութիւնից իւրաքանչիւր շինական ունի իր
բանջարանոցը, որտեղ բացի բազում կիլի, սպանա-
կից, համեմ, մաղղանոս, սամիթ, սոխ և զտա-
րից աւելի ոչինչ չեն ցանում: Միայն մի քանի
բանջարանոցներում տեղ տեղ երևում են ուղտի
նանս հպարտութեամբ դուրսնեքը բարձրացած ա-
րեւմտեան ծաղիկներ: Գիւղի ներքում ջրաղացն
է, որ չբնագատված է ուրի և բարդի (դուսարի)
ծածկերով:
Բնակիչները էրզրումից գաղթած հայեր են և
խօսում են տաճկահայ բարբառով: Ունի 70 տուն
բնակիչ, բոլորը հայեր: Բնակիչները առհասարակ
պարսպում են գլխաւորապէս երկրագործութեամբ
և մասամբ էլ անասնապահութեամբ: Մի քանի
անհատներ էլ պարսպում են հիւսնութեամբ, որ-

մնացործութեամբ և կտաւագործութեամբ: Գիւղի
մէջտեղ կանգնած է Անույ եկեղեցիների ձևով
մի փառանոց եկեղեցի: Ունի երկու բանաստօ:
Մի քանի տարի սորանից առաջ գիւղացիք ապ-
րում էին միմեանց հետ հաշտ. կուր, վէճ, մար-
դասպանութիւն և աւաղակութիւն, բոլորը սրանց
անձանօթ բաներ էին: Գիշերները դռներ փակել
չը կար, նոցա ցորենը, զարին, խոտը, յարդը և
այլն, բոլորը համարեալ բաց տեղերում ոչ մի փա-
կանքի կամ հակողութեան տակ չէին: Ամբողջ
գերդաստանը հպատակվում էր տան ձեռքին, իսկ
բոլոր ժողովուրդը, իրանցից ընտրված ձեռներին և
քահանաներին: Պատահած վէճերը և անբաւակա-
նութիւնները այդ ձեռները իրանց խնամով և դատո-
ղութեամբ վերջացնում էին: Միով քանիսն սրանք
հանգիստ, ուրախ, ազատ և հարուստ կեանք էին
վայելում: Եթէ մի ճանապարհորդ սրանից մի քա-
նի տարի առաջ գար այս Մ. գիւղը, բոլորովին
կը զարմանար և չէր հաւատայ իր աչքերին, թէ
աշխարհիս երևալին գտնվում է այսպէս հանգիստ
կեանք վարող ժողովուրդ:

Բայց այժմ դրա հակապատկերն ենք տեսնում.—
Աւաղակութիւնը, զէնը և ատկութիւնը, այս բո-
լորը ժողովուրդի մէջ տարածված են: Բոլորը բա-
ժանված են աննպատակ կուսակցութիւնների. կու-
ւր, վէճը, գողութիւնը, բանբասնեքը և արիւն-
հեղութիւնը՝ սրանք բոլակական բաներ են: Երկու
սեռի մէջ էլ տիրում է զրուսելի անհամաձայնու-
թիւնը. միով բանիւ, ինչպէս ասում են, չունը իրա
տիրոջը չէ ճանաչում:
Ծերերը, երբ համեմատում են անցեալը ներկա-

յի հետ, ասում են մեր Մ. գիւղը Սողոմ Գո-
մբողջ էլ վատ է: Ինչն է պատճառը, որ քսմին
է հակառակ փչել, այժմ քիչ արեղակ է սրանց
տաքացնում: Այս հանդիման, որ մենք կանուսում
ենք համառօտապէս պատմել:

Ի.

Մ. գիւղի ծայրում, մի փոքր խրճութում բնակ-
վում էր աղքատ-Ղաղարը իր 10 տարեկան որդի
Մրոյի հետ: Սա ապրում էր թափառաշրջիկ—մու-
րացկանութեամբ: Չը նայելով որ իր դրացիները
միշտ ամեն բանում օգնում էին նրան, և միշտ
յանդիմանում էին, որ նա վերջ տայ իր ճանա-
պարհորդութիւններին, գոնեա խղճապ փոքրիկ
Մրոյի վրա, նրանց կը պահպանէ գիւղի համայն-
ք և Մրոյին էլ կը տան տիրացու կարապետի
մօտ կարդալու, բայց Ղաղարը միշտ հեզութեամբ
էր լսում նրանց խրատները և միշտ կրկնում էր՝
չիմ Մրոյիս կարգալ—գրեթ ինչ պէտք է, խօսմ տե-
րե-տիրացու դատնալու չէ. քանի սաղ ու կեն-
դանի եմ, հետս ման կածեմ և կը պահպանեմ,
իսկ նրանից յետոյ ինքն գրեթ իսկ թող
լաւ աղբիւ, իսկ եթէ ոչ, ես ինչ անեմ, մեղքը
եմ չլինեմը:

Աղքատ-Ղաղարը սովորութիւն ունէր իր ճա-
նապարհորդութեան մէջ շուտ շուտ այցելել Գ.
թիւրքաց գիւղը և իջնանել յայտնի աւազակ խոր-
շուտ աղայի տանը:

Երկար գիշերները Գ. գիւղի թուրք հասարա-
կութեան մեծագոյն մասը հաւաքվում էր խոր-
շուտ աղայի տանը ժամանակ անցկացնելու, և այս-
տեղ ամեն միշտ իրանց ցեղի պարծենկոտութեամբ

ՆԱՄԱԿ ԽՐԳՈՒՄԻՆ

Արդուն, 12 հոկտեմբերի

Երբ տարի շարունակ բացակայութիւնից յի-
տոյ, ես այս օրերս առիթ ունեցայ վերադառնալ
խմ հայրենիքս, Նուխի քաղաքը: Զանց աւանդով
այն տպաւորութիւնները, որք անում են պանդուխ-
տի վրա, երբ սա կրկին վայելում է իր ծննդական
վայրերի տեսքը, հարկ եմ համարում միայն հրապա-
րակապէս յայտնել Նուխու ուսումնարանաց ինձ
վրա թողած տպաւորութիւնը: Անկեղծօրէն խօսե-
լով ես բնաւ չէի սպասում, որ այդչափ կարճ միջո-
ցում Նուխու աղջային ուսումնարանները կարող
լինէին այդպիսի նախանձելի վիճակի հասնել:
Երբօրս, Վանի պ. հիւպատոսի հետ Նուխի հաս-
նելուց յետոյ, չը նայելով որ շատ կարճ ժամա-
նակ էր վիճակված մեզ Նուխում անցնելու,
ես առիթ ունեցայ այցելել տեղական հայոց ա-
րական և իբրական սեռի ուսումնարանները: Ուս-
ման մէթօղի ուղղութիւնը, դպրոցական կահկա-
րասքի և ուսումնական առարկաների կանոնա-
ւորութիւնն ու մաքրութիւնը ես դտայ աւելի քան
կարող էի երևակայել, ի նկատի ունենալով դպ-
րոցի անցեալն ու տեղական հանգամանքները:
Ուսուցչական խմբի, պ. տեղի և վարժուհեաց
բարեխիղճ գործունէութիւնը հարկադրում է ինձ
հրապարակաւ շնորհակալութիւն յայտնել և մաղ-
թել, որ դպրոցաց ներկայ կացութիւնն եթէ չը
բարգաւաճի էլ, գոնէ մի քանի ժամանակ չը խան-
գարվի:

Մի այլ կէտ, որ նաև մեծապէս ուշադրութեան
արժանի է, այն է, որ երբ դու սրանից հազիւ
մի քանի տարի առաջ Նուխեցիք դպրոցի պեմ-
բին բոլորովին անծանօթ էին, այժմ ետանդով և
մեծ համակրութեամբ անդրադար յաճախում էին
իրենց զաւակները կրթարանները, քիչ-չափ հա-
մողված լինելով, որ այդ շինութեանց նիւթական
և բարոյական բարգաւաճումից կախում ունի
իրենց ընտանեկան և հասարակական ապա-
գան:

պատմում էին արած աւաղակութիւնները և մարդա-
պանութիւնները և միշտ լսողներէց, քաջութեանը
նայելով, կամ դովասանվում էին կամ արհա-
մարվում: Փոքրիկ Մրօն իր անդող ուշադրութիւնը
լարած, ամենայն հեռաբարձութեամբ լսում էր այդ
պատմութիւնները: Գիշերը ընկելու ես իր մտքի
ծնունդ էր շինում այդ պատմութիւնները և միշտ դը-
բանց վրա երազում: Աւաղակութեան արհեստի կայծը
արմատ էր դրել նրա մատաղ սրտում և սկսել
էր քիչ քիչ բորբոքել: Երբ հեռանում էին այդ
տեղից և գնում էին այլ գիւղեր, փոքրիկ Մրօն
իրանց իշխ վրա նստած արդէն իրան կարծում
էր աւաղակի, իբրև թէ նստած է նոյնի վրա և
իր ձեռի ճկպտան էլ մի սղարակ կամ մի սուր էր, և
մտքով թռչում էր դէպի սարերը թալանելու և
սպանելու: Սա ժամանակով խորշուտի տեղը
պէտք է բունէր:

Անցել էր 6—7 տարի. աղքատ-Ղաղարը արդէն
վախճանվել էր. մնացել էր Մրօն, որը դարձել էր մի
ստուգ և հակայ երիտասարդ: Նրա սեռակ աչքերը
գայլի աչքերի նման փայլում էին և իւրաքանչիւրը
նրա աչքերի աղբեղութիւնից խոնարհվում էր նրա
առաջ: Մրօն այս 6—7 տարեկան ընթացքում բա-
ական ընտելացել էր մանր մուկը դրողութիւննե-
րի մէջ և ժամանակ—ժամանակ խորշուտի խմբի
հետ յարձակվում էր կարավանների վրա:

Մրօնին, որը մնալու օրից, պահում էր Օհանի
գերդաստանը: Օհանի ընտանիքը սակաւաթիւ գե-
րդաստաններից մինն էր, ունէր մի կին Նազուլու անու-
նով—գեղեցիկ և 30 տարեկան հազիւ լրացած և մի
7 տարեկան կարօ անունով որդի: Սրանք Մրօնին

«Ժուրնալը» քրիստոնեական փոքրամասնութեան մէջ ցոյց տալու յատուկ նպատակով սկզբից շփոթել են Օսմանացուն մասնատակները հետ: Բայց այս բանը բոլորովին անտարբեր է անարդար է: Մասնատակները և թափար մասնատակները Օսմանցի թիւրքերի հետ հասարակ բան չունին. և ընդհանրապէս թուրքերին թշնամի են: Նրանք խիստ կրօնասէր և անփոփոխելի թիւրքեր հակապատկեր են կազմում: Խնդիրը քրիստոնեականներին և տիրապետող դասին, այսինքն Օսմանցի թիւրքերին մէջ տեղ է, և տարակցոյ չը կայ թէ այս կրկու տարբերից քրիստոնեաները մեծամասնութիւն են կազմում Արմենիոյ ալ և այլ կողմերը: Քուրդներն և թափարները Օսմանցիներէջ շատ աւելի են: Քրիստոնեայք հետզհետէ աւելանալու վրա են, մինչ Օսմանցիք օրէ օր նուազում են: Թիւրքերան, մի խօսքով «մեռում» կորչում է թուրք չունենալուց: Բայց սորանից, դաստիարակութիւնն արագապէս ծաւայում է քրիստոնեայ ժողովրդներին մէջ: Արանց դաստիարակութեան մետոդները եւրոպական օրինակներին վրա են ձեւած: Բայց մասնատակների գաղտնիքները մէջ, — ի՞նչ գաղտնի կարող ենք կոչել այն խնդիրքայիններին, որ մոլորականութիւնն ու իրանց տշակերանները հասարակութեան են, — արուած կրկնութիւնը դարերով ետ է ներկայ ժամանակից, — ի՞նչ երբէք որ և է դարի մէջ օգտակար համարուած և աւանդուած է մի աշխարհի կրթութիւնը, որը կայանում է անձանց ինքնուրուի գրեւորութեան վրա: Գրեւորութեան սովորելու մէջ:»

(Արձագանք)

ՄԱՌՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

«Journal officiel» լրագրի մէջ տպուած է մի հրահան կազմի մի Պերիէին Ֆրանսիական պատերազմական միջնորդի օգնական նշանակելու մասին:

Ֆրանսիայի ընդհանուր 1884 թուականի համար վերջնականապէս որոշուած է: Ֆրանսիական միջնորդը համաձայնութիւն կայացրեց իր ընկերների հետ և նախագիծը ներկայացրեց ընդհանուր մասնագործին: Մասնագործը փոքրացրած են 32,000,000 Ֆրանկին: Ինչ կը վերաբերի Տուրինին, պատերազմական միջնորդը համաձայնեց զրաւող զորքերի ծախսերը 2,500,000 Ֆրանկով:

Ոչ, աղա, ձեր պատուէրը իմ խղճին հակառակ է, ես չեմ կարող անմեղը մեղաւոր տեղ դրել և ո՞վ դիտէ ինչ տառապանքներ կարող են զատապարտել: Ոչ, աղա, ես այդ հակամարտելիս զորքը չեմ անի, ես դիտեմ, որ դուք իմ բարեկամն էք, իմ երկրորդ հայրն էք, բայց չեմ կարող այդ անել, կամենաք սպաննեցէք, թիւրք-թիւրք արեք, բայց այդ բանը ինձ մի առաջարկէք:

Արտիկ, որդիս, խելքդ գլուխդ հաւաքիր, դու քիչ մասով թէ ինչ էիր սուսը և ինչ ես այս անի, ինչպէս ասում են, աշխարհը խաբարայութեան տեղ է, միայն ուսողին կը մնայ: Գու դեռ երեստասարդ ես, քո սպառաչի վրա պէտք է մրտաձեռ: Խիղճ, մարդկութիւն, բարութիւն, սրանք դատարկ բաներ են: Տեսնում ես մեր այժման հարստաններին, բոլորն էլ խաբարայութեամբ, թաւանդելով, իրանց զրպար ինչքը սեփականելով անաղին հայատութիւն են դիզել, և տեսնում ես սուստարակ հարստանները թէ դիզելու և թէ քաղաքներում պատմի ամենաբարձր տեղն են բերում. իւրաքանչիւրը խոտարհում է նրանց առաջ: Եթէ դրանք ասին սեփական սպիտակ, նրանց շրջապատողները իսկոյն թշուառ են: այդ...»

Ոչ, բոլորը լաւ հակառակ են, Մրօ աղա, ընդհանուր գրագիր Յարութիւնը, աշխարհիս երեսին կան չար և բարի մարդեր էլ, գիտեմ որ բարիները չարերի 1/10 մասը հասել են կազմում, բայց ճշմարտութիւն սիրողը չի շանայ ունայն յոյսերով: Ճշմարտի գրօշակն է՝ «սէր և եղբայրութիւն»: Ես չը նայելով որ չքաւորի օրդի եմ, բայց իմ հայրը միշտ զատիւրակել է ինձ ճշմարտութեան մէջ, աւելի լաւ եմ համարում քաղցած, բարի ուղիղ և ակազի կեանքը քան իմ եղբայրներին հարստանարկով փարթում և չուսել կեանքը վարել:

Օ՛հ, Արտիկ, դու ինձ բոլորովին յուսահատեցնում ես, ես միայն քո լաւն եմ ուզում. հանքը կը տամ այդ դոքի համար 10—20—30 և վերջապէս 50 բուրլով, գրիբ այնպէս, ինչպէս ասում եմ:

Ոչ թէ 50, այլ 5000 էլ որ տաք, իմ խիղճը փողի հետ չեմ փոխի:

Քիչ քիչ բարկութեան նշանները երևում են Մրօյի երեսին:

Յարութիւն, որդիս, մէջ ընկա օգնական կիրակար, դու ինչ յանդուգն երեխայ ես, մինք քո լաւութիւնն ենք ուզում...»

Ոչ, ես այդ տեսակ լաւութիւններ չեմ ուզում: Գիտեմ թէ ինչեր արիք երկուսդ, այս իմ 2—3 ամսեայ պաշտօնավարութեան մէջ խեղճ գիւղացիների հետ, բայց...»

Ինչեր ենք արել, անպիտան, բղաւց Մրօն:

Էլ ինչ մնաց որ չանէլք:

Ասան, թէ չէ էս լուրջիս բողազ կտրել կը տամ:

Երբ կայսերական զօրքը Ս. քաղաքից իսկապաշտուաբար պէտք է փոխադրէին, գաւառական վարչութիւնը մեղանից պահանջեց 25 սալլ զօք ժողովրդին յայտնեցիք թէ 60 սալլ է հարկուոր: Գիւղացոց համար դժուար էր միանգամայն 60 սալլ հանել զիւղից. այն ժամանակ զօքը առաջարկեցիք թէ 60 սալլի փոխարէն միայն 25

սալլ կարգուեցան: Բայց վերջինները չեն կամենում օգնել կառավարութեանը, որովհետեւ չեն հաւատում վերջինի տոկոսութեանը և երկուց են կրուծ, որ հենց որ անդրկական զօրքերը կը թողնեն կցկատու, առաջվայ անկարգութիւնները նորից կը սկսեն: Միւս կողմից անդրկական զօրքերի ներկայութիւնը զայրացնում է տեղացիներին, որովհետեւ նրանք հաւատացած են, որ եղբայրական կառավարութիւնը մեծ գումարներ է ծախսում անդրկական զօրքերին պահելու համար:

«Times» լրագիրը, նկարագրելով Ժիւլ-Ֆերի և Բէնյալ Ֆրանսիական միջնորդների շարքի այցելութիւնը, տալիս թիւն է դարձնում այն հանգամանքը վրա, որ Ֆերի շատ բարեկամաբար վարուեց սպանիական հրապարտի հետ, որին իր կառավարութեանից պատուիրած էր ներկայ գտնուել միջնորդին ընդունելու ժամանակ:

«Weser Zeitig» լրագիրը հարցում է, որ, եթէ պատերազմ սկսվի, գերմանական ափերի պաշտպանութիւնը կը յանձնվի ծովային վարչութեան կառավարիչ գերմանա-լեյտենանտ կապիտանին, որը խոստանում է գերմանական նաւատորմը պատերազմի համար աւելի շուտ պատրաստել, քան թէ մի այլ ազգութիւն կարողանայ պատրաստել իր նաւատորմը:

Վատիկանը, իտալիան և առհասարակ կաթոլիկ ամբողջ աշխարհը յուզված են կարգինալ շօնից: Ինչ անարարորդութեամբ Միւրիէնի նա շօնից ուղեղովից առանց պայտի թղթուութիւնը ստանալու և երբ Վատիկանից ուղարկված երկու դեսպաններ խնդրեցին կարգինալից նշանակել իր վերադարձի ժամանակը, կարգինալը պատասխանեց, որ նա անկարող է կատարել պայտի ցանկութիւնը, որովհետեւ ինչն էլ չը գիտէ, թէ երբ կը վերադառնայ Հռօմ: Հաւատացնում են, որ պայտը ամեն կերպ աշխատեց կարգինալին Հռօմում պահելու համար, բայց այդ նրան չաջողվեցաւ: Վերջապէս պայտը կամենում էր Հռօմից իստեղ իստեղ առնել, որ նա մի ամսից աւելի բացակայ չը գտնվի, բայց կարգինալը պատասխանեց, որ նա չորս ամիս կը մնայ Գերմանիա: Գրանից յետոյ պատահած անցքերը աւելի անհանգստացնող են պայտի համար: Միւրիէնի համար լաւ կարգինալ շօնից ամենից առաջ այցելեց իտալական դեսպանին, յետոյ Միւրիէնի գլխաւոր քահանայ երեկելի Գեղլինդերին, որ հին-կաթոլիկները ներկայացուցիչ է: Վերջինի մօտ կարգինալը երկու ժամ մնաց և շատ լաւ ընդունելութիւն գտաւ: Կղերական «Germania» լրագիրը օտարութիւն և անհաւատալի է համարում կարգինալի այդ վարմանը և այն կարծիք է, որ այդ այցելութիւնները Հռօմից մասնաւոր գործն է և ոչ թէ թշնամական դիրք Վատիկանի վերաբերութեամբ:

Ալեքսանդրիայից «Times» լրագրին հարցում են, որ կցկատուի մէջ ոչինչ չեն անում առանց եւրոպայի գաղթականների խորհրդի և տոկոսութեան մէջ. աւելի լաւ եմ համարում քաղցած, բարի ուղիղ և ակազի կեանքը քան իմ եղբայրներին հարստանարկով փարթում և չուսել կեանքը վարել:

Օ՛հ, Արտիկ, դու ինձ բոլորովին յուսահատեցնում ես, ես միայն քո լաւն եմ ուզում. հանքը կը տամ այդ դոքի համար 10—20—30 և վերջապէս 50 բուրլով, գրիբ այնպէս, ինչպէս ասում եմ:

Ոչ թէ 50, այլ 5000 էլ որ տաք, իմ խիղճը փողի հետ չեմ փոխի:

Քիչ քիչ բարկութեան նշանները երևում են Մրօյի երեսին:

Յարութիւն, որդիս, մէջ ընկա օգնական կիրակար, դու ինչ յանդուգն երեխայ ես, մինք քո լաւութիւնն ենք ուզում...»

Ոչ, ես այդ տեսակ լաւութիւններ չեմ ուզում: Գիտեմ թէ ինչեր արիք երկուսդ, այս իմ 2—3 ամսեայ պաշտօնավարութեան մէջ խեղճ գիւղացիների հետ, բայց...»

Ինչեր ենք արել, անպիտան, բղաւց Մրօն:

Էլ ինչ մնաց որ չանէլք:

Ասան, թէ չէ էս լուրջիս բողազ կտրել կը տամ:

Երբ կայսերական զօրքը Ս. քաղաքից իսկապաշտուաբար պէտք է փոխադրէին, գաւառական վարչութիւնը մեղանից պահանջեց 25 սալլ զօք ժողովրդին յայտնեցիք թէ 60 սալլ է հարկուոր: Գիւղացոց համար դժուար էր միանգամայն 60 սալլ հանել զիւղից. այն ժամանակ զօքը առաջարկեցիք թէ 60 սալլի փոխարէն միայն 25

սալլ կարգուեցան: Բայց վերջինները չեն կամենում օգնել կառավարութեանը, որովհետեւ չեն հաւատում վերջինի տոկոսութեանը և երկուց են կրուծ, որ հենց որ անդրկական զօրքերը կը թողնեն կցկատու, առաջվայ անկարգութիւնները նորից կը սկսեն: Միւս կողմից անդրկական զօրքերի ներկայութիւնը զայրացնում է տեղացիներին, որովհետեւ նրանք հաւատացած են, որ եղբայրական կառավարութիւնը մեծ գումարներ է ծախսում անդրկական զօրքերին պահելու համար:

«Times» լրագիրը, նկարագրելով Ժիւլ-Ֆերի և Բէնյալ Ֆրանսիական միջնորդների շարքի այցելութիւնը, տալիս թիւն է դարձնում այն հանգամանքը վրա, որ Ֆերի շատ բարեկամաբար վարուեց սպանիական հրապարտի հետ, որին իր կառավարութեանից պատուիրած էր ներկայ գտնուել միջնորդին ընդունելու ժամանակ:

«Weser Zeitig» լրագիրը հարցում է, որ, եթէ պատերազմ սկսվի, գերմանական ափերի պաշտպանութիւնը կը յանձնվի ծովային վարչութեան կառավարիչ գերմանա-լեյտենանտ կապիտանին, որը խոստանում է գերմանական նաւատորմը պատերազմի համար աւելի շուտ պատրաստել, քան թէ մի այլ ազգութիւն կարողանայ պատրաստել իր նաւատորմը:

Վատիկանը, իտալիան և առհասարակ կաթոլիկ ամբողջ աշխարհը յուզված են կարգինալ շօնից: Ինչ անարարորդութեամբ Միւրիէնի նա շօնից ուղեղովից առանց պայտի թղթուութիւնը ստանալու և երբ Վատիկանից ուղարկված երկու դեսպաններ խնդրեցին կարգինալից նշանակել իր վերադարձի ժամանակը, կարգինալը պատասխանեց, որ նա անկարող է կատարել պայտի ցանկութիւնը, որովհետեւ ինչն էլ չը գիտէ, թէ երբ կը վերադառնայ Հռօմ: Հաւատացնում են, որ պայտը ամեն կերպ աշխատեց կարգինալին Հռօմում պահելու համար, բայց այդ նրան չաջողվեցաւ: Վերջապէս պայտը կամենում էր Հռօմից իստեղ իստեղ առնել, որ նա մի ամսից աւելի բացակայ չը գտնվի, բայց կարգինալը պատասխանեց, որ նա չորս ամիս կը մնայ Գերմանիա: Գրանից յետոյ պատահած անցքերը աւելի անհանգստացնող են պայտի համար: Միւրիէնի համար լաւ կարգինալ շօնից ամենից առաջ այցելեց իտալական դեսպանին, յետոյ Միւրիէնի գլխաւոր քահանայ երեկելի Գեղլինդերին, որ հին-կաթոլիկները ներկայացուցիչ է: Վերջինի մօտ կարգինալը երկու ժամ մնաց և շատ լաւ ընդունելութիւն գտաւ: Կղերական «Germania» լրագիրը օտարութիւն և անհաւատալի է համարում կարգինալի այդ վարմանը և այն կարծիք է, որ այդ այցելութիւնները Հռօմից մասնաւոր գործն է և ոչ թէ թշնամական դիրք Վատիկանի վերաբերութեամբ:

Ալեքսանդրիայից «Times» լրագրին հարցում են, որ կցկատուի մէջ ոչինչ չեն անում առանց եւրոպայի գաղթականների խորհրդի և տոկոսութեան մէջ. աւելի լաւ եմ համարում քաղցած, բարի ուղիղ և ակազի կեանքը քան իմ եղբայրներին հարստանարկով փարթում և չուսել կեանքը վարել:

Օ՛հ, Արտիկ, դու ինձ բոլորովին յուսահատեցնում ես, ես միայն քո լաւն եմ ուզում. հանքը կը տամ այդ դոքի համար 10—20—30 և վերջապէս 50 բուրլով, գրիբ այնպէս, ինչպէս ասում եմ:

Ոչ թէ 50, այլ 5000 էլ որ տաք, իմ խիղճը փողի հետ չեմ փոխի:

Քիչ քիչ բարկութեան նշանները երևում են Մրօյի երեսին:

Յարութիւն, որդիս, մէջ ընկա օգնական կիրակար, դու ինչ յանդուգն երեխայ ես, մինք քո լաւութիւնն ենք ուզում...»

Ոչ, ես այդ տեսակ լաւութիւններ չեմ ուզում: Գիտեմ թէ ինչեր արիք երկուսդ, այս իմ 2—3 ամսեայ պաշտօնավարութեան մէջ խեղճ գիւղացիների հետ, բայց...»

Ինչեր ենք արել, անպիտան, բղաւց Մրօն:

Էլ ինչ մնաց որ չանէլք:

Ասան, թէ չէ էս լուրջիս բողազ կտրել կը տամ:

Երբ կայսերական զօրքը Ս. քաղաքից իսկապաշտուաբար պէտք է փոխադրէին, գաւառական վարչութիւնը մեղանից պահանջեց 25 սալլ զօք ժողովրդին յայտնեցիք թէ 60 սալլ է հարկուոր: Գիւղացոց համար դժուար էր միանգամայն 60 սալլ հանել զիւղից. այն ժամանակ զօքը առաջարկեցիք թէ 60 սալլի փոխարէն միայն 25

սալլ կարգուեցան: Բայց վերջինները չեն կամենում օգնել կառավարութեանը, որովհետեւ չեն հաւատում վերջինի տոկոսութեանը և երկուց են կրուծ, որ հենց որ անդրկական զօրքերը կը թողնեն կցկատու, առաջվայ անկարգութիւնները նորից կը սկսեն: Միւս կողմից անդրկական զօրքերի ներկայութիւնը զայրացնում է տեղացիներին, որովհետեւ նրանք հաւատացած են, որ եղբայրական կառավարութիւնը մեծ գումարներ է ծախսում անդրկական զօրքերին պահելու համար:

«Times» լրագիրը, նկարագրելով Ժիւլ-Ֆերի և Բէնյալ Ֆրանսիական միջնորդների շարքի այցելութիւնը, տալիս թիւն է դարձնում այն հանգամանքը վրա, որ Ֆերի շատ բարեկամաբար վարուեց սպանիական հրապարտի հետ, որին իր կառավարութեանից պատուիրած էր ներկայ գտնուել միջնորդին ընդունելու ժամանակ:

«Weser Zeitig» լրագիրը հարցում է, որ, եթէ պատերազմ սկսվի, գերմանական ափերի պաշտպանութիւնը կը յանձնվի ծովային վարչութեան կառավարիչ գերմանա-լեյտենանտ կապիտանին, որը խոստանում է գերմանական նաւատորմը պատերազմի համար աւելի շուտ պատրաստել, քան թէ մի այլ ազգութիւն կարողանայ պատրաստել իր նաւատորմը:

Վատիկանը, իտալիան և առհասարակ կաթոլիկ ամբողջ աշխարհը յուզված են կարգինալ շօնից: Ինչ անարարորդութեամբ Միւրիէնի նա շօնից ուղեղովից առանց պայտի թղթուութիւնը ստանալու և երբ Վատիկանից ուղարկված երկու դեսպաններ խնդրեցին կարգինալից նշանակել իր վերադարձի ժամանակը, կարգինալը պատասխանեց, որ նա անկարող է կատարել պայտի ցանկութիւնը, որովհետեւ ինչն էլ չը գիտէ, թէ երբ կը վերադառնայ Հռօմ: Հաւատացնում են, որ պայտը ամեն կերպ աշխատեց կարգինալին Հռօմում պահելու համար, բայց այդ նրան չաջողվեցաւ: Վերջապէս պայտը կամենում էր Հռօմից իստեղ իստեղ առնել, որ նա մի ամսից աւելի բացակայ չը գտնվի, բայց կարգինալը պատասխանեց, որ նա չորս ամիս կը մնայ Գերմանիա: Գրանից յետոյ պատահած անցքերը աւելի անհանգստացնող են պայտի համար: Միւրիէնի համար լաւ կարգինալ շօնից ամենից առաջ այցելեց իտալական դեսպանին, յետոյ Միւրիէնի գլխաւոր քահանայ երեկելի Գեղլինդերին, որ հին-կաթոլիկները ներկայացուցիչ է: Վերջինի մօտ կարգինալը երկու ժամ մնաց և շատ լաւ ընդունելութիւն գտաւ: Կղերական «Germania» լրագիրը օտարութիւն և անհաւատալի է համարում կարգինալի այդ վարմանը և այն կարծիք է, որ այդ այցելութիւնները Հռօմից մասնաւոր գործն է և ոչ թէ թշնամական դիրք Վատիկանի վերաբերութեամբ:

Ալեքսանդրիայից «Times» լրագրին հարցում են, որ կցկատուի մէջ ոչինչ չեն անում առանց եւրոպայի գաղթականների խորհրդի և տոկոսութեան մէջ. աւելի լաւ եմ համարում քաղցած, բարի ուղիղ և ակազի կեանքը քան իմ եղբայրներին հարստանարկով փարթում և չուսել կեանքը վարել:

Օ՛հ, Արտիկ, դու ինձ բոլորովին յուսահատեցնում ես, ես միայն քո լաւն եմ ուզում. հանքը կը տամ այդ դոքի համար 10—20—30 և վերջապէս 50 բուրլով, գրիբ այնպէս, ինչպէս ասում եմ:

Ոչ թէ 50, այլ 5000 էլ որ տաք, իմ խիղճը փողի հետ չեմ փոխի:

Քիչ քիչ բարկութեան նշանները երևում են Մրօյի երեսին:

Յարութիւն, որդիս, մէջ ընկա օգնական կիրակար, դու ինչ յանդուգն երեխայ ես, մինք քո լաւութիւնն ենք ուզում...»

Ոչ, ես այդ տեսակ լաւութիւններ չեմ ուզում: Գիտեմ թէ ինչեր արիք երկուսդ, այս իմ 2—3 ամսեայ պաշտօնավարութեան մէջ խեղճ գիւղացիների հետ, բայց...»

Ինչեր ենք արել, անպիտան, բղաւց Մրօն:

Էլ ինչ մնաց որ չանէլք:

Ասան, թէ չէ էս լուրջիս բողազ կտրել կը տամ:

Երբ կայսերական զօրքը Ս. քաղաքից իսկապաշտուաբար պէտք է փոխադրէին, գաւառական վարչութիւնը մեղանից պահանջեց 25 սալլ զօք ժողովրդին յայտնեցիք թէ 60 սալլ է հարկուոր: Գիւղացոց համար դժուար էր միանգամայն 60 սալլ հանել զիւղից. այն ժամանակ զօքը առաջարկեցիք թէ 60 սալլի փոխարէն միայն 25

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹՅՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԱՌԻԳ, 18 Հոկտեմբերի: Երէկ թաղարկական արտաքին գործերի միջնորդ Բալթաստի: Գործնի նախագահութեան ցեղանիքի խնդիրը համեմատ արձակված է ծաւայութեան: Լրագիրները հարգում են, որ ներքին գործերի միջնորդը ներկայացրեց Կոնստանդնուպոլիսի մի նոր նախագիծ տեղական վարչութիւնները վերակազմելու մասին: Միջնորդութեան և մասնագործի նախագծերի մէջ, ինչպէս ասում են, նշանաւոր գնահատութիւն կայ:

Ս. ՊԵՏԵՐԱՌԻԳ, 18 Հոկտեմբերի: Պետական բանկի 5% տոմսերը առաջին շրջանի արժէ 96 բ. 25 կ., երկրորդ 94 բ. 37 կ., երրորդ 94 բ. 37 կ., չորրորդ 93 բ. 50 կ., հինգերորդ 94 բ., ներքին 5% տաշխն փոխառութեան տոմսերը արժէ 216 բ. երկրորդ 206 բ. 25 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսերը արժէ 90 բ. 87 կ., երկրորդ 91 բ., երրորդ 90 բ. 87 կ., ոսկի 8 բ. 41 կ.: Ռուսաց 1 բուրլ լօնդօնի վրա արժէ 23³/₈ պէնս, ռուսաց 100 բ. Համբուրգի վրա արժէ 199¹/₄ մարկ, ֆարդի վրա 246¹/₂ Ֆրանկ: Բօրսայի տրամադրութիւնը հանդարտ է:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ՄԻՐՅԱՆՆԻ

Լուծ են քո ետատու Հասան—Հիւսէինները և բուրլը ձեռք են յանձնում: Գուք սորանց չը պատժելով, մի և նոյն ժամանակ քաջակերտ էք: Իսկ կողոպուտին գնահատան խոտտոմներով թէ՛ կը գտնէք նըրա առաջակներին, մեծ մեծ կաշառքներ էք առնում:

—Կիրակու քահանայ, այդ լալտուր կեանքիս կէտը մայնց, դուք արա սորան:

—Այո, գնում եմ, որ այլ ես ձեզ չը տեսնեմ. իսկ ձեր արարքների հետևանքի մասին շուտով կը լսէք: Արդէն ամեն ձեր արած կեղտոտութիւնները յիշատակված են իրանց փաստերով և շուտ կը հասնեն նշանակեալ տեղը:

—Ոչ, դու դեռ չես կարող այդ պէս հեշտ պրքօնի մեր ձեռքը, մինք քեզ հետ մի տարուայ պայման ունենք, իսկ դու զորանից հարկը 2—3 ամիս ես ծառայել: Հասան, կը հսկես սրա վրա, որ ոչ մի տեղ չը գնայ, և ոչ քեի հետ խոսակցութիւն չունենայ: Գէ, դու էլ դուքս կորիք, ապերախտ ծնունդ, էլ աջիս չերևատ: Յարութիւնը զուրկ բարձր բուսած վին կերպով դուքս ելաւ:

Երբ մնացին Մրօն և Կիրակարը, Մրօն ասեց. Այս լրտորը մեր գլխին մի փորձաք բերելու է: Դու այժմ կը գնաս և դրա արկը բանալով բոլոր թղթերը կը բերես այստեղ, մի և նոյն ժամանակ կը պատուիրես Հիւսէինին թաւանք ձեռք և պատրաստ լինել ինձ հետ քաղաք գնալու, տեսնենք այդ գրագիր հալը որտեղ կը մնայ: Հա, այն կասկածաւոր թղթերն էլ կը դնես գրագրի արկում:

(Կը շարունակվի)

